

"No he donat mai la mà a Manuel Fraga"

Amb 57 anys, Xosé Manuel Beiras ha vist fer-se popular la seua feréstega cabellera platejada, responsable, segons diuen els maliciosos, d'una bona part del vot femení del BNG. Primer va ser perquè no va dubtar a traure's una sabata per protestar contra les decisions de Manuel Fraga i després perquè, de manera sorprenent per a uns i totalment esperada per als altres, ha fet arribar el nacionalisme gallec a les cotes més altes de la seua història. L'entrevista —"l'última que done perquè estic molt fatigat i a la nit tancaré el quiosc fins d'ací un mes"— té lloc a la seua casa de Brion, un conjunt d'edificacions rústiques escampades per la muntanya que constitueixen administrativament una aldea, propera a Santiago de Compostel·la, la ciutat natal de Beiras. La casa, "el pazo de Beiras" com indiquen morçament els seus adversaris polítics, és una antiga masia restaurada fins al límit del detall i envoltada per un jardí amb impressió de salvatge on ratja una deu natural. Els voltants podrien ser els del Monte Pedroso on Beiras, ja amerat de la Galícia més mítica, va veure als cinc anys la processó de la Santa Compañia.

Beiras diu que està cansat, però prompte resulta evident que no tant com per donar fre al seu discurs, que, més d'una vegada, resultarà imparabile. Fill d'un membre de l'històric Partido Galeguista i a la vegada fundador de la Fil·harmònica de Santiago, Beiras va viure la seua infantesa imbuït en la literatura, la música i el nacionalisme, tres passions que, de diferent manera, l'han marcat de forma permanent. Ara, a més de diputat, exerceix de catedràtic d'estructura econòmica a la Universitat de Santiago, després d'haver estudiat dret allí mateix i economia a la Sorbona, però no per això ha deixat de tocar el piano ni de traduir obres literàries franceses al gallec. Al seu currículum hi ha la fundació del Partido Socialista Galego, el 1963, i la publicació d'un llibre clau per comprendre l'estructura d'un país embolcallat pels tòpics: *O atraso económico de Galicia*. Encara no estava publicat el llibre i Beiras ja havia hagut d'afrontar els mateixos problemes que trobà a la direcció de la *Revista de economía de Galicia*, la censura fèrria del ministre d'Información y Turismo, Fraga Iribarne. Un opositor amb qui, alguns anys després, va topar en un lloc que el currículum de Don Manuel feia llavors impen-

El Bloque Nacionalista Galego s'ha convertit en la tercera força del Parlament gallec després de pujar de cinc a tretze diputats en les darreres eleccions. El número u de la formació, Xosé Manuel Beiras, explica les raons d'aquesta pujada i les estratègies del Bloque.

sable: la Xunta de Galícia, i a qui no s'està de dir feixista cada volta que ho considera oportú, ja siga en públic o en privat, sense deixar-se dur per la rancúnia.

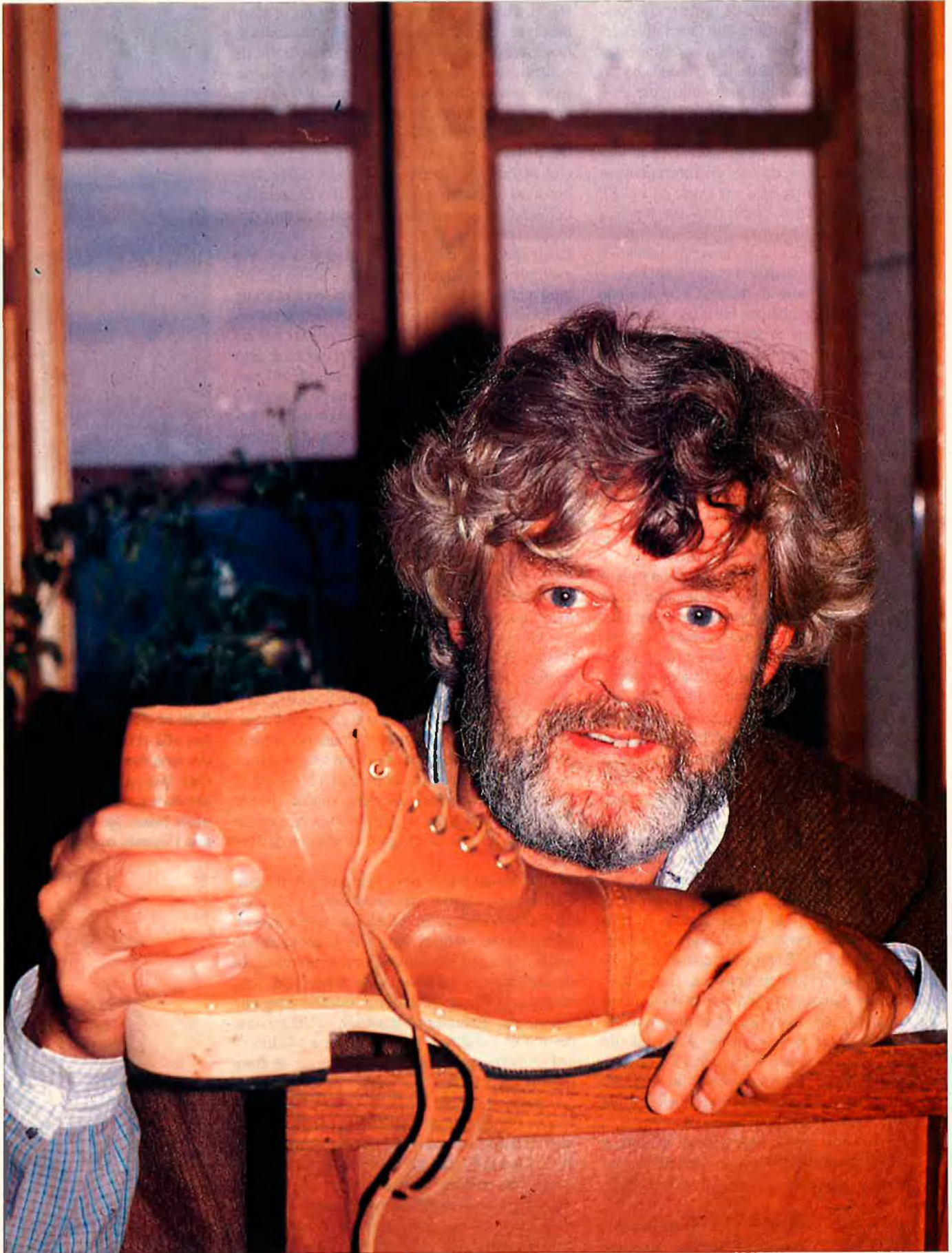
—*Hi ha una certa unanimitat a qualificar de sorprenent aquest augment de vots del Bloque.*

—Era lògic que hi haguera un ascens, però resultava difícil quantificar-lo exactament en el nombre de vots i d'escons. Hi havia el perill que després d'haver fet tot el treball arribara el *forista* i s'emportara el 80% de la renda. La pressió social que representa la xarxa clientelista i caciquil a Galícia podia fer que ens quedàrem per sota de les intencions de vot. A més, cal tenir en compte que en les passades eleccions generals les enquestes ens donaren fins a dos diputats, un per la Corunya i una altre per Pontevedra però, tot i tenir 130.000 vots, ens quedàrem sense. Per què? Perquè part de l'electorat que volia votar el Bloque va votar el PSOE inspirat pel plantejament bipartidista que inspiraren els dos partits majoritaris a l'estat. En aquestes eleccions, obtenir nou o deu diputats ja eren uns resultats fabulosos. Tretze és un resultat molt satisfactori, però la qüestió és el perquè.

—*Diuen que bàsicament, gràcies a la moderació dels missatge del BNG i a l'atractiu personal de Beiras.*

—Cap de les dues coses és la correcta, i això no vol dir que no influesquen. El fet determinant és un altre, és senzillament que durant l'última legislatura de Fraga el Bloque es va convertir en l'única força que va fer un balanç de la trajectòria política de Fraga i, a més, va fer el pronòstic del que previsiblement havien de ser els seus anys de govern. Ens vam convertir en l'únic baluard de la defensa dels drets i les llibertats democràtiques enfront de l'actitud cada volta més autoritària de Fraga. Va començar, en el més pur estil dels ministres de Franco, a excloure qualsevol veu discrepant dels mitjans de comunicació públics autonòmics. Quan em feren l'entrevista preceptiva i obligada durant aquesta campanya, vaig dir al director de la televisió gallega que no el veia des de cent anys abans de l'era Fraga.

En els mitjans privats hi hagué el mateix, mitjançant els 11.000 milions de pessetes que la Xunta ha pressupostat en publicitat. Va començar amb això i acabà emmordassant el Parlament amb la reforma del reglament que pro-

vocà el ja conegut incident de la sabata. Aquesta oposició, la compartíem amb iniciatives legislatives sobre els problemes que més afecten el país, com un projecte de llei d'ordenació ramadera o de creació d'un banc públic gallec.

—*No és un poc exagerat dir que el Bloque es va quedar tot sol contra Fraga?*

—Nosaltres vam rebutjar qualsevol intent sectari de voler quedar-nos sols en l'enfrontament amb Fraga. La nostra idea era clara: ell i el PP són els grans enemics. Estem disposats a pactar amb totes les forces democràtiques de l'oposició, inclòs el PSOE. I això s'havia fet públic en el 89. El Bloque ha insistit durant l'última legislatura a crear les bases d'un pacte sobre mínims que podia servir també per fer-li una moció de censura a Fraga, que es perdria per llei aritmètica, però que serviria perquè la societat poguera veure que érem una alternativa conjunta. El PSOE se'n va desmarcar sempre.

—*No hem parlat de la moderació.*

—Amb el Bloque s'ha jugat a tot el possible per intentar aïllar-lo. Primer se'ns acusava de radicals i fonamentalistes, però com que els nostres resultats actuals no es poden explicar així, perquè Galícia no és Euskadi, ara diuen que ens hem moderat i els analistes polítics són els mateixos, la qual cosa els desqualifica.

El que passa és que el Bloque no és un partit sinó un front i això no s'entén, entre altres coses perquè la figura del front no està reconeguda, no té cobertura legal, només existeix la possibilitat de la coalició electoral. Ser un front implica ser una organització pluriclassista que abraça un espectre molt plural al seu si i l'articula. Els militants del Bloque, ho són a títol individual i, al mateix temps dins del Bloc hi ha diferents forces polítiques. El front té les seues bases programàtiques en uns denominadors comuns: la consecució d'unes institucions polítiques pròpies per l'autodeterminació.

—*Això vol dir que el BNG és independentista?*

—La manera específica de plasmar aquest autogovern no està definida. Potser des d'una inserció confederal o fins i tot federal, però federal substantiva, fins a la independència. Al Bloque hi ha grups i persones partidaris d'aquestes opcions, també de l'independentisme, però dir que el Bloque és independentista és simplificar; i dir que és marxista perquè Beiras ho és, també. Com vaig dir una volta en el programa de Balbín, *La Clave*, quan el *mamo* d'Amando de Miguel preguntà: com s'explica que Beiras siga marxista? Sóc marxista perquè sóc intel·ligent i no conec cap altre sistema teòric i metodològic que haja substituït el marxisme.

—*Però encara que hi haja aquests mínims, a un espectador li sembla que aquest Bloque no és com aquell que es negava a jurar la Constitució*

—El Bloque va nàixer el 1982 d'una dissolució de diferents forces nacionalistes. Aquestes

forces s'havien construït i elaborat en la clandestinitat, durant els anys 70, i estaven enfocades a un procés de trencament democràtic de constitució de l'estatut. Quan això es va frustrar es va crear un instrument per a treballar en unes altres condicions i a un termini mitjà.

A mesura que el BNG va anar consolidant el seu projecte, va anar ampliant la seua base social, perquè si et quedes en una sola classe aleshores ets un partit i no un front. Has de treballar políticament i ajustar-te al ritme i a la metodologia necessària. Vam començar eliminant els *dards* que eren utilitzats contra el Bloque. Per exemple l'explicitació en els anys 85-86 del rebuig a la fórmula de lluita armada, o en el 85 de la decisió de jurar la Constitució perquè els diputats del BNPG havien estat expulsats per no fer-ho, sense raó, perquè en la llei electoral això no figurava; però al capdavall una qüestió formal es va convertir en un qüestió de principis i acabà així. Després d'eliminar això vam treballar per guanyar-nos altres sectors. Nosaltres, per exemple, presentàrem un projecte de llei de comerç interior de Galícia. Ho férem per defensar tant els treballadors com els empresaris. No crec que en aquell moment votaren el BNG més de dos de cada mil comerciants, però hi ha un problema molt seriós per al país en aquest sector i s'havia de tractar.

—*Vostè ha acusat el PSOE de no voler guanyar aquestes eleccions.*

—És clar. Perquè Fraga ve ací per un pacte d'estat. Per una banda, la internacional democristiana el tria com a àrbitre per construir una dreta organitzada a l'estat i posar fi al desgavell d'AP, PDP i PL. Les ordres són clares: cal organitzar una nova plataforma i Fraga no serveix per les seues connotacions del passat. Nosaltres ho recordem constantment però ja li ho digué la mateixa Internacional. Després vingué l'intent d'Hernández Mancha, el *pájaro loco*, que no va eixir bé, i el retir de Fraga a la reserva de Baviera.

D'una banda tenim això, i de l'altra el fet que Galícia no és només una nació sense estat com els Països Catalans o Euskadi sinó que a més és perifèrica i té un tipus d'inserció econòmica colonial. Això implica que els problemes crucials de Galícia tenen solucions antitètiques amb l'estratègia de l'estat: ramaderia, qüestió forestal, siderúrgia, estructura industrial... Un govern del PSOE a Galícia s'ha d'enfrontar a Madrid si vol ser coherent o doblegar-se i cremar-se com li va passar a Laxe.

—*Aleshores el pacte?*

—El PSOE pensa: ja n'hi ha prou, ens estem cremant. Millor que governe Fraga. I per això li faciliten tant que guanye les eleccions. La segona part de l'operació és el que els socialistes anomenen quan parlen entre ells Horitzó 97. Vol dir que Fraga governarà fins que es jubile, al 97, i aleshores ells intentaran

"Els socialistes parlen entre ells d'Horitzó 97. Vol dir que Fraga governarà fins que es jubile i que aleshores ells intentaran amb totes les seues forces l'assalt al poder".

"A Viana do Bolo, a les eleccions del 89, la meitat del cens votà per correu i tots els vots van ser emesos des d'un domicili particular que és la seu del PP."

amb totes les seues forces l'assalt al poder.

—Vostè va mantenir fins a l'últim moment que Fraga no tindria majoria absoluta però l'ha tret i per molt.

—Perquè va posar tota la màquina a treballar a fons. A Galícia, precisament per ser un país colonitzat, hi ha alguns detalls que marquen molt, com l'autoodi que porta a la diglòssia en l'ús de la llengua i que no existeix a Catalunya.

—Jo vinc de València, on la diglòssia és un fet corrent.

—Jo conec el cas valencià perquè vaig ser amic de Joan Fuster i després vaig aprofundir en les raons històriques. S'hi pot veure com en les zones nacionalment més febles s'introdueix prompte la zitzània, com passa amb els imrepresentables d'Unió Valenciana.

—Tornem a Galícia. Per què ha guanyat tan contundentment el partit de Fraga?

—Ací el vot específicament ideològic, jo crec que no passa del 20 o del 25% de l'electorat. Després hi ha un 30% més amb un component més estable i hi ha un 40% que, ni ideològic ni res, és vot visceral o vot poder, sobre tot el vot poder. Què és el pot poder? Quan tendeixes a votar a qui està en el poder. Ací funciona el caciquisme. El cacic és un intermediari entre l'ad-

ministració pública i un tipus de societat com la camperola. El cacic ven els serveis de l'administració, a canvi de què? Dels vots.

Aquest poder té dos referents, el de la Xunta i el de l'estat. Resulta que hi ha un vot poder al PP i un vot al PSOE. Com el PSOE no és alternativa de poder a la Xunta, doncs el vot va al PP. És un vot totalment alienat. Amb només dos anys de govern a la Xunta en les eleccions del 89, el PSOE va baixar a les ciutats i puja al medi rural. Per què?, perquè tenia poder i els pagesos et deien: "el poder és Laxe" i el votaven. Per això el vot al PP és més alt al camp que a la ciutat i igual el del PSOE. En canvi el BNG és a l'inrevés. Arriba millor on la màquina clientelista funciona pitjor.

—Però aquestes acusacions són molt greus.

—A Viana do Bolo [i ara Beiras ha pujat el to de veu una mica enfurit], a les eleccions del 89, la meitat del cens votà per correu i tots els vots van ser emesos des d'un domicili particular que és la seu del PP al poble. I ni així vam aconseguir que s'anul·laren les eleccions en aquell poble. Al míting que donàrem a Xinzo de Limia vam tenir una assistència en massa i els regidors del Bloque felicitaron els assistents perquè la gent del PP havia anat casa per casa i parròquia per parròquia per dir-los: "No aneu al míting del Bloque, que us costarà car." Ni tan sols anar a un míting! A moltes parròquies estrictament rurals els sobres del PP estan marcats i quan el pagès va a votar l'interventor del PP sap si el vota o no. On està el vot secret? Nosaltres aconsellem als pagesos que guarden el vot del cacic, que l'agafen i el guarden en la butxaca dreta i que a l'hora de votar traguin el nostre de l'esquerra. Fixa't on s'ha d'arribar. Hi ha vot lliure a Còrsega? A Sicília? Ací és el mateix.

—Quan hem analitzat l'ascens del Bloque potser hem oblidat el paper dels sindicats nacionals, que a Galícia tenen una importància que no es troba als Països Catalans.

—Una de les maneres de combatre l'autoodi gallec, el complex d'inferioritat amb què els gallecs miren Catalunya o el País Basc, és recordar-los que ací els sindicats units en la Confederació Intersindical Galega, CIG, tenen molta més importància que a Catalunya i fins i tot a Euskadi, on el LAB és un sindicat de quadres i ELA-STV no té la qüestió nacional ni el 10% de clara que la CIG. Ací es donen unes condicions diferents a les de Catalunya, on hi ha una burgesia catalanoparlant però molta població immigrada treballadora i relativament integrada. Ací és diferent, la base treballadora és gallega al cent per cent, gallegoparlant, monolingüe en ocasions. I això fa que mentre a Catalunya la burgesia munta els seus partits, ací es munten sindicats i el nacionalisme de dreta es frustra.

—El secretari general d'ERC, Àngel Colom, ha fet una valoració molt positiva de l'ascens del BNG, en principi pot semblar que amb vista

a Europa una coalició seria possible, però el BNG no ha volgut mai anar amb altres forces no gallegues, ara continuarà així?

—Com deien els escolàstics que es feia la definició? “Gènere pròxim, diferència específica”. Sí, ara no recorde. Gènere pròxim: el que tenim en comú les forces nacionalistes és que hem de solucionar una qüestió nacional. On comencen les diferències?, en les característiques de cada nació. Ja ho he dit abans, Galícia és perifèria, Catalunya no és perifèria, Euskadi no és perifèria, és una economia deprimida amb una base obsoleta, però això no és ser perifèria.

El projecte europeu tal com està avui, amb la superestructura de la CE, la Unió Europea i Maastricht té diferents conseqüències a Catalunya i a Galícia. Observa les posicions de dos formacions d'esqueres com el Bloque i ERC respecte a Maastricht: Una té un plantejament de sí, encara que siga crític, i l'altra de no rotund, com es pot menjar que anem junts a les eleccions?

Pot esdevenir-se que anem junts en una coalició i Colom diga en un míting el contrari del que Beiras diu en un altre? Això no té trellat.

—No hi ha, doncs, cap possibilitat d'acord futur amb altres forces nacionalistes de l'estat?

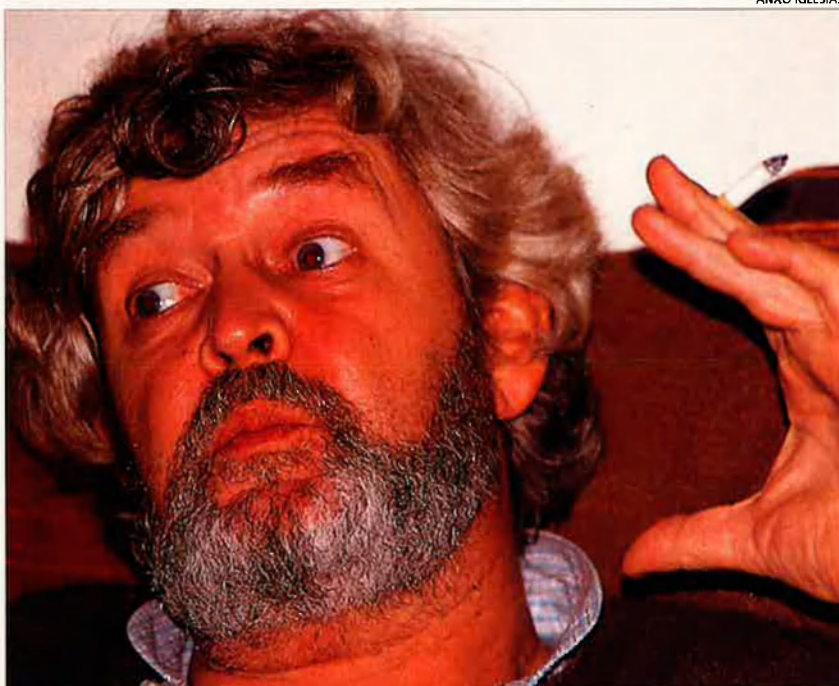
—Hem de reestudiar-ho perquè nosaltres reestudiem les coses, però el plantejament actual és aquest. Revisable? Sí. Perquè poden sorgir noves variables. Però nosaltres, per exemple, no tindriem cap problema a anar en coalició amb forces polítiques portugueses. Amb la Unió Democràtica Popular (UDP), per exemple. El vint-i-tants d'abril es va celebrar a Copenhaguen una convenció de suport a les forces que havien votat no a Maastricht amb motiu del segon referèndum i per veure si es feia una plataforma que projectara una alternativa europea. Allí no hi havia més que el BNG i HB de l'estat espanyol, en canvi hi havia la UDP portuguesa i el Partit Comunista de Portugal (PCP). Les coses són així i, fixat, a Catalunya, València i Balears els nacionalismes, els de debò, parlen de Països Catalans; doncs, vejam, Galícia i Portugal què són?

—Què pensa l'electorat del BNG d'aquesta línia d'acostament cap a Portugal?

—És un procés d'aprenentatge de la ciutadania. El reflex que les relacions amb Portugal són una cosa contaminant és un reflex espanyolista. Així que hages creat un nivell de consciència prou madur, pots anar cap allà perquè és una cosa assumible, si et precipites pot ser contraproduent.

—Molta gent de fora de Galícia només el coneix com aquell que es va llevar la sabata davant de Fraga o el que anomena meapilas i acosadores sexuals als conselleiros. No li preocupa tenir aquesta imatge?

—Jo fa més de 25 anys que treballo en la docència. Per això tinc experiència en la pedagogia. Cal combinar moltes coses per arribar a

la gent: rigor, una bona explicació i també cal exercitar l'humor, si no això és espantós. Jo utilitze reclams i practique la política gestual quan no en queda una altra. I li ho he ofert moltes voltes a l'aparell del PSOE i als seus mitjans de comunicació i va haver-hi una ocasió en què li va interessar, va ser quan la reforma del Parlament. Davant de les pressions del PP, que l'acusava d'aplicar la *piconadora* a Madrid, apareix Beiras que munta això de la sabata tan gràfic, i els va molt bé, diuen: “mireu el que fa Beiras contra els intents de Fraga de fer callar al Parlament”, i d'ací ve la cosa. Es va veure a Santo Domingo i va eixir en un diari de Frankfurt.

Aquestes coses podrien ser perjudicials si jo em limitara a fer política al Parlament. Però jo continue amb una densa relació amb la ciutadania i faig 60.000 quilòmetres a l'any per Galícia. Molta gent m'expressa una irritació creixent i voldria queixar-se en el Parlament. Si ho faig jo, la gent no em considera violent. A mi m'han intentat expulsar quatre voltes i cada vegada que isc al carrer, la gent em diu que cal donar més canya. Qui pense que contra Fraga i el fraguisme es pot dur una política d'aigua temperada, que veja com ha acabat el PSOE. Ells el saludaren efusivament quan guanyà, fins i tot González. Jo no li he donat mai la mà.

—Com fer política i traduir a Camus o tocar Chopin?

—Si jo haguera nascut en un país normal no faria política com ara, només com a ciutadà actiu no com a diputat. Però he de fer-la i alhora conrear activitats i inquietuds interiors que em són necessàries com la música, les traduccions o les plantes, i ja no tinc ni trenta ni quaranta anys, sinó més de cinquanta i l'horitzó vital se t'acurta. No puc perdre temps. **Jordi Sebastià**

“Pot esdevenir-se que Colom diga en un míting el contrari del que Beiras diu en un altre? Això no té trellat!”